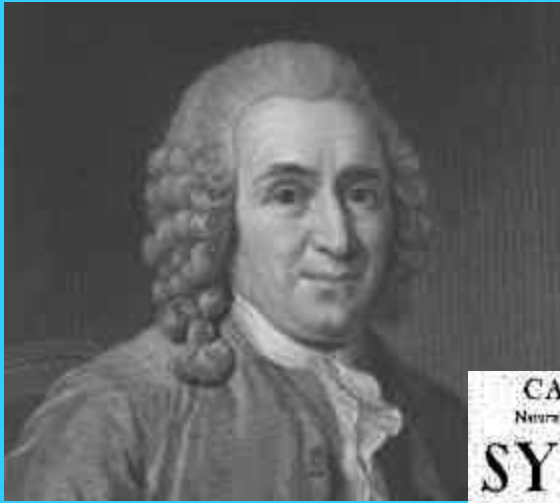

ZOOLOGICKÁ NOMENKLATURA I.

Carolus LINNAEUS
(1707-1778)

- *Species Plantarum*
(1753)
- *Systema Naturae*, 10.
vydání (1758)

„*Systema naturae per regna tria naturae,
secundum classes, ordines, genera, species,
cum characteribus, differentiis, synonymis,
locis*“

Binominální nomenklatura

- Gaspard Bauhin (1560-1624): *Phytopinax seu Enumeratio plantarum*
- *Homo sapiens*
- *Tilia cordata*

Hierarchická klasifikace

- *Regnum, Classis, Ordo, Genus, Species, Varietas*

Principy zoologické nomenklatury

- **p. binominální nomenklatury**
- **p. homonymie**
- **p. koordinace**
- **p. priority**
- **p. prvního revidujícího autora**
- **p. typifikace**

Princip binominální nomenklatury

- jméno druhu – kombinace dvou jmen (binomen)
- trinomen pro jméno poddruhu
- uninominální jména pro taxony na úrovni vyšší než je úroveň skupiny druhu

Princip homonymie

- jméno každého taxonu musí být jedinečné
- jméno, které je mladším homonymem jiného jména, nesmí být používáno jako platné jméno

Princip koordinace

- platí v rámci skupiny čeledi, skupiny rodu nebo skupiny druhu
- určité jméno stanovené na jakékoli klasifikační úrovni pro určitý taxon v příslušné skupině je současně stanoveno i na jiných klasifikačních úrovních téže skupiny
- koordinované taxony mají stejného autora a stejné datum uveřejnění
- koordinované taxony mají stejný názvový typ

Princip priority

- platným jménem taxonu je nejstarší použitelné jméno, které bylo pro něj navrženo
- ! Omezení ve prospěch STABILITY

Princip prvního revidujícího autora

- vzájemná přednost více jmen nebo nomenklatorických činů uveřejněných v témže datu, nebo vzájemná přednost odchylných původních způsobů psaní téhož jména je určena prvním revidujícím autorem.

Princip typifikace

- každý nominální taxon ve skupině čeledi, skupině rodu nebo skupině druhu má – skutečně nebo potenciálně – fixován svůj názvový typ
- typ = objektivní referenční standard pro užívání příslušného jména

Nomenklatorická pravidla – „kódy“

- 1840 – H. E. Strickland: British Association Code
- 1905 – International Commission of Zoological Nomenclature – *Règles Internationales de la Nomenclature Zoologique*
- 1961 – *International Code of Zoological Nomenclature* (2. Edition)
- 1985 – *International Code of Zoological Nomenclature* (3. Edition)
- 1999 – *International Code of Zoological Nomenclature* (4. Edition) – *Mezinárodní pravidla zoologické nomenklatury* (česky 2003, přeložili V. Houša & P. Štys)

MEZINÁRODNÍ PRAVIDLA ZOOLOGICKÉ NOMENKLATURY - PREAMBULE

Účel Pravidel:

- podporovat stabilitu a univerzalitu vědeckých jmen živočichů
- zajistit, aby každý taxon měl jediné jméno, odlišné od ostatních

Priorita uveřejnění je základním principem zoologické nomenklatury;

za podmínek stanovených Pravidly však její uplatnění může být upraveno tak, aby dlouho užívané jméno v jeho navyklém významu bylo chráněno.

Je-li stabilita nomenklatury v jednotlivém případě ohrožena, může Mezinárodní komise pro zoologickou nomenklaturu povolit, aby se za určitých podmínek ustoupilo od striktního použití Pravidel.

Přesnost a důslednost použití termínů – terminologický slovník.

Autorem Pravidel je Mezinárodní komise pro zoologickou nomenklaturu.

ZOOLOGICKÁ NOMENKLATURA 1

- **Definice.** Zoologická nomenklatura je soustava vědeckých jmen užívaných pro taxonomické jednotky (taxony, singulár taxon) žijících nebo vyhynulých živočichů.
- „**živočichové**“ = Metazoa + ty taxony prvoků, které autoři pokládají za živočichy pro účely nomenklatury
- **Rozsah použití.** Pro jména žijících nebo vyhynulých živočichů. Zahrnuje:
 - jména pro domestikované živočichy
 - jména pro fosílie (přeměněné vlastní fosílie, otisky, jádra a výlitky)
 - jména založená na fosilizovaných stopách po činnosti živočichů (**ichnotaxa**)
 - jména stanovená pro **sběrné skupiny** (např. *Cercaria*)
 - jména navržená před r. 1931 pro stopy po činnosti žijících živočichů (hálky)
- **Vyloučení.** Ze zoologické nomenklatury jsou vyloučena jména navržená pro:
 - hypotetické představy (sasquatch, bigfoot – *Gigantopithecus canadensis*; lochneska – *Nessiteras rhombopteryx*)
 - teratologické exempláře jako takové
 - kříženci jako takoví
 - infrasubspecifické jednotky, pokud jejich jméno nebylo následně shledáno použitelným;
 - po r. 1930 jména stanovená pro stopy po činnosti žijících živočichů; etc.

ZOOLOGICKÁ NOMENKLATURA 2

- **Nezávislost.** Jméno živočišného taxonu nemůže být zavrženo jen proto, že je totožné se jménem taxonu, který není živočichem.
- **Hemihomonyma.** Stejná jména používaná pro taxony pod různou nomenklatorickou jurisdikcí (zoologickou botanickou bakteriální).
- Hemihomonym database (Shipunov 2011):
<http://herba.msu.ru/shipunov/os/homonyms/index.php>
- Obsahuje 1164 jmen (např. *Bacillus* – pakobylka a bakterie, *Iris* – kosatec a kudlanka, *Hystrix* – tráva a dikobraz, *Oenanthe* – halucha a bělořit, *Olea* – olivovník a plž oliva, *Polypodium* - osladič a nezmar jeseteří, *Prunella* – černohlávek a pěvuška), včetně 12 trojitých hemihomonym (*Catenococcus*, *Gordonia*, *Kingella*, *Lawsonia*, *Leptonema*, *Microcyclus*, *Moorella*, *Morganella*, *Rhodococcus*, *Rothia*)
- **Doporučení.** Autoři se žádají, aby se při stanovování nových jmen taxonů ze skupiny rodu vyhnuli potenciální homonymii se jmény již navrženými pro „rostliny“ (*Index Nominum Genericorum Plantarum*) a „bakterie“ (*Approved List of Bacterial Names*).

ZOOLOGICKÁ NOMENKLATURA 3

- **Výchozí bod.**
 - Arbitrárně stanoveno datum **1. ledna 1758.**
 - Dvě díla je nutno považovat za uveřejněná dne 1. ledna 1758:
Linnaeus: *Systema Naturae*, 10. vydání (platné pro všechny skupiny živočichů vyjma pavouků)
Clerk: *Aranei Svecici* (pro pavouky)
- Žádné jméno publikované před 1. lednem 1758 nevstupuje do zoologické nomenklatury.

POČET SLOV VE VĚDECKÝCH JMÉNECH ŽIVOČICHŮ

- **Uninominální jména**
 - pro taxony vyšší než je úroveň skupiny druhu
 - tvoří je jedno slovo
 - musí začínat velkým písmenemNapř. *Homo*, Hominidae, Hominoidea, Vertebrata.
- **Jména druhů – princip binominální nomenklatury**
 - tvoří je kombinace dvou jmen (binomen)
 - první je **rodové jméno** a druhé je **druhové jméno**
 - rodové jméno musí začínat velkým písmenem
 - druhové jméno musí začínat malým písmenemNapř. *Homo sapiens*.
- **Jména poddruhů**
 - trinomen (tj. binomen + poddruhové jméno)Např. *Homo sapiens sapiens* a *Homo sapiens neanderthalensis*
- **Jména podrodů**
 - jsou vložena v kulatých závorkách mezi rodové jméno a druhové jménoNapř. *Sciocoris (Aposciocoris) homalonotus homalonotus*.

KRITÉRIA UVEŘEJNĚNÍ

- **Co je uveřejněným dílem? Kritéria:**
 - Dílo musí být vydáno za účelem pořízení trvalého vědeckého záznamu,
 - při svém prvním vydání musí být dosažitelné bezplatně, nebo koupí a
 - musí být zhotoveno ve vydání obsahujícím současně získatelné kopie metodou, jež zajišťuje zhotovení totožných a trvanlivých kopií.
- **Popření uveřejnění.** Dílo, které obsahuje konstatování, které popírá jeho vydání za účelem trvalého vědeckého záznamu, nebo za účelem zoologické nomenklatury, není uveřejněno ve smyslu Pravidel.
- **Popření účelu jmen a činů.** Jestliže dílo obsahuje konstatování, kterým se vzdává nároku na to, aby všechna, nebo jen některá jména (nebo nomenklatorické činy) v něm stanovená byla pokládána za učiněná pro nomenklatorické účely, pak takto popřená jména nebo činy nejsou použitelné.
- **Díla vydaná před r. 2012.** Dílo uveřejněné před r. 1986 může být pokládáno za uveřejněné jen když bylo **zhotoveno na papíře, obvyklou tiskařskou metodou** (takovou jako knihtisk, ofset) (do roku 1986 i hektografií, nebo cyklostylováním).
- **Dílo publikované na CD-ROM** je považováno za uveřejněné ve smyslu ICZN pokud bylo uveřejněno po roce 1985 a před rokem 2013 při splnění pravidel daných Pravidly. Od roku 2013 je takovýto způsob publikace neplatný.

KRITÉRIA UVEŘEJNĚNÍ 2

- **Potlačená díla (rozhodnutím Komise)**
 - potlačení pro nomenklatorické účely (použitelné jako zdroj uveřejněných popisů a vyobrazení)
 - úplné (jako by dílo nebylo nikdy publikováno)
- **Co není uveřejněním**
 - po roce 1930 rukou psaný text reprodukováný jako faksimile jakýmkoli procesem;
 - fotografie jako takové; korektury; mikrofilmy; zvukové záznamy;
 - označení exempláře etiketou;
 - vyžádání kopie nepublikovaného díla, i když bylo toto dílo před tím uloženo v knihovně nebo jiném archivu (týká se hlavně dizertačních prací);
 - text nebo ilustrace šířené pomocí elektronických signálů (např. Internet);
 - abstrakty článků, zpráv, posterů, etc., jestliže byly přednostně vydány pro účastníky kongresů, etc.

Doporučení. Autoři by měli zabránit neúmyslnému uveřejnění nomenklatorických činů v abstraktech.

KRITÉRIA UVEŘEJNĚNÍ 3

- **ICZN (2012): Amendment of Articles 8, 9, 10, 21 and 78 of the *ICZN to expand and refine methods of publication***
 - umožňuje platnost nomenklatorických činů publikovaných v dílech distribuovaných pouze elektronicky při dodržení následujících podmínek;
 - dílo bylo publikováno elektronicky po 1. lednu 2012;
 - dílo musí obsahovat datum publikování;
 - dílo musí být povinně registrováno v databázi *Official Register of Zoological Nomenclature (ZooBank)*, včetně jeho ISSN a ISBN; dokladem registrace je číslo, které musí být v práci uvedeno;
 - chyba v uvedení registračních údajů v práci nečiní jméno neplatným; pokud registrační údaj v ZooBank lze dohledat a asociovat; chyba v podobě dodatečné registrace však činí publikaci neplatnou!
 - dílo musí být povinně archivováno v některém z archivů elektronických publikací (BioTaxa.org, atd.);
 - za současně získatelné kopie zajišťující zhotovení totožných a trvanlivých kopií jsou považovány soubory s fixovaným obsahem a sazbou, které nelze po uveřejnění libovolně měnit – výslovně je doporučen formát PDF/A (Portable Document Format Archive) definovaný normou ISO Standard 19005-1:2005;
 - pro díla tištěná na papíře je vyžadováno minimálně 25 kopií.

DATUM UVEŘEJNĚNÍ

- **Určení data: Datum, které má být přijato.**
 - Datum uveřejnění uvedené v díle je třeba přijmout jako správné, pokud není důkaz o opaku.
 - Jestliže den uveřejnění není v díle uveden, je třeba za něj považovat nejčasnější den ve kterém byla prokázána existence díla jako uveřejněného (např. registrace díla v katalogu knihovny), avšak při chybění takového důkazu, datem, které je třeba přijmout, je
 - a) poslední den měsíce, jestliže je uveden, nebo prokázán měsíc a rok, nikoli však den vydání, nebo
 - b) poslední den roku, jestliže je uveden, nebo prokázán pouze rok vydání.
- **Nesprávné datum nebo datum není uvedeno.**
 - Za datum vydání je nutno považován první den, kdy byla prokázána existence tohoto díla jako díla uveřejněného.
- **Data díla vydaného po částech.**
 - Datum uveřejnění každé části je třeba určit odděleně.
- **Rozmezí dat.**
 - Dílo je třeba datovat posledním dnem tohoto rozmezí.
- **Citování data.** Je-li citováno datum uveřejnění jména, následuje za jménem autora. Např. *Limax ater* Linnaeus, 1758, *Arion ater* (Linnaeus, 1758).

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 1

- **Požadavky.** Aby jméno nebo nomenklatorický čin byly použitelné, musí vyhovovat následujícím ustanovením:
 - **Uveřejnění.** Jméno nebo nomenklatorický čin musí být uveřejněny po roce 1757 v díle splňujícím kritéria uveřejnění.
 - **Povinné použití latinské abecedy.** Vědecké jméno při prvním uveřejnění musí být psáno pouze písmeny latinské abecedy (včetně j, k, w, y).
 - **Odvození.**
 - a) jméno může pocházet z jakéhokoliv jazyka
 - b) může být umělou kombinací písmen, je-li použitelná jako slovoNapř. Použitelné je umělé *Gythemon* x nepoužitelné **cbafdg**.
 - **Důsledné použití binominální nomenklatury** v díle, kde je jméno uveřejněno.
 - **Uveřejnění jména jako synonyma.** Jméno, které bylo při prvním uveřejnění v použitelné práci považováno za mladší synonymum jména, které bylo použito jako platné, není tímto učiněno použitelným (existují výjimky).

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 2

Účinek neplatnosti z hlediska použitelnosti.

– Jméno jednou použitelné zůstává takovým bez ohledu na jeho neplatnost jako mladšího synonyma, mladšího homonyma, neoprávněné emendace, neoprávněného substitučního jména nebo potlačeného jména.

- **Použitelnost infrasubspecifických jmen.**

– Infrasubspecifické jméno označené jako **morfa**, **aberrace**, **natio**, **chromion** není použitelné z jeho původní publikace.

– Infrasubspecifické jméno označené jako **varieta** nebo **forma** stanovené po roce 1960 není použitelné z jeho původní publikace.

– Pokud takové jméno bylo později použito pro druh nebo poddruh, stává se platným teprve tímto činem a získává autorství a datum uveřejnění tohoto činu.

– Výjimkou jsou jména použitá jako **formy** a **variety** před rokem 1961, kdy je nutné individuálně rozlišovat, zda byla stanovena jako infrasubspecifická (a tedy nepoužitelná) nebo subspecifická (a tedy platná).

Příklady. Spencer (1896) popsal a pojmenoval *Sminthopsis murina* var. *constricta* (Marsupialia); v jeho díle není výslovně zmíněno, že jméno bylo navrženo pro infrasubspecifický celek a tudíž *constricta* má poddruhovou úroveň od svého původního uveřejnění.

Ve skupině ploštic (Heteroptera) Westhoff (1884) výslovně pojmenoval jako *Pyrrhocoris apterus* var. *pennata* makropterní formu a Wagner (1947) výslovně pojmenoval jako *Stenodema trispinosum* f. *pallescens* čerstvě svlečené dospělce jako takové; jména *pennata* a *pallescens* mají proto infrasubspecifickou úroveň a proto jsou obě nepoužitelná.

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 3

- **Jméno ze skupiny čeledi**

- musí být podstatným jménem v prvním pádu množného čísla, které je utvořeno z kmene použitelného jména typového rodu.

- a musí končit příponou jména skupiny čeledi; jméno skupiny čeledi, jehož přípona jména skupiny čeledi je nesprávná, je použitelné s původním autorstvím a datem, avšak s opravenou příponou.

Příklad. Latreille (1802) stanovil čeleď Tipulariae, založenou na *Tipula* Linnaeus, 1758. Po opravě se jméno píše Tipulidae Latreille, 1802.

Příklad. Jméno Tetranychidés Donnadieu, 1875, všeobecně přijaté od r. 1875, je nutno připsat původnímu dílu a datu, nikoli Murrayovi (1877), který jméno latinizoval na Tetranychidae.

- **Jménem ze skupiny rodu** musí být

- slovo o dvou nebo více písmenech (*Ia*)

- musí to být podstatné jméno v 1. pádu jednotného čísla

- jméno uveřejněné původně v jiném pádu musí být upraveno do 1. pádu.

Např. „... cui nomen *Diploataxae* propono...“ na *Diploataxa*.

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 4

- **Jméno ze skupiny druhu** musí být
 - slovo o dvou nebo více písmenech (např. *Ia io*) nebo složené slovo,
 - je-li latinským nebo latinizovaným slovem, musí s ním být zacházeno jako s
 - přídavným jménem nebo přídavným v 1. pádu jednotného čísla (*Echinus esculentus*, *Felis marmorata*, *Seioptera vibrans*), nebo
 - podstatným jménem v 1. pádu jednotného čísla stojícím v přístavku k rodovému jménu (*Struthio camelus*, *Cercopithecus diana*), nebo
 - podstatným jménem ve 2. pádu (např. *rosae*, *strutionis*, *thermopylarum*, *galliae*, *sanctipauli*, *cuvieri*, *smithorum*), nebo
 - přídavným jménem použitým jako podstatné jméno ve 2. pádu a odvozeným od druhového jména organismu, s nímž je dotýčný živočich v nějakém vztahu (např. *Lernaea lusci*, klanonožec parazitující na tresce *Gadus luscus*).
- Jméno uveřejněné původně v jiném pádu, musí být upraveno do 1. pádu.
- Jméno ze skupiny druhu musí být uveřejněno v jednoznačné kombinaci s rodovým jménem (buď přímo nebo vyplývající z kontextu).
- Jméno ze skupiny druhu nesmí sestávat ze slov spojených spojkou ani nesmí obsahovat znak, který nelze hláskovat latinkou (např. *?-album*).

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 6

- **Jména uveřejněná před r. 1931**

- musí být doprovázena **popisem** nebo **definicí** taxonu, který označují, nebo **indikací**.

- **Indikace.** Zahrnuje následující:

- bibliografický odkaz na dříve uveřejněný popis nebo definici;

- návrh nového náhradního jména (nomen novum) pro nějaké použitelné jméno;

- utvoření jména ze skupiny čeledi z použitelného rodového jména;

- v případě nového jména ze skupiny rodu použití jednoho nebo více druhových jmen v kombinaci s ním, nebo jeho/jejich jasné zahrnutí pod něj nebo jasné zařazení k němu bibliografickým odkazem;

Příklad. Jméno rodu *Isarthron* (Coleoptera) bylo navrženo Dejeanem (1835) s osmi přidruženými jmény ze skupiny druhu. Ačkoli nebyl uveden žádný bibliografický odkaz, toto jméno se stalo použitelným.

- stanovení nového jména ze skupiny rodu nebo ze skupiny druhu ve spojení s jeho vyobrazením nebo s bibliografickým odkazem na takové vyobrazení.

- **Vyloučení.** Zmínka čehokoli z následujícího výčtu nemůže sama o sobě představovat popis, definici nebo indikaci: národní jméno, naleziště, geologický horizont, hostitel, etiketa nebo exemplář uložený v muzeu.

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 7

- **Jména uveřejněná po roce 1930.** Každé nové jméno musí splňovat výše uvedené požadavky a také musí:
 - být doprovázeno popisem nebo definicí, která stanoví slovy znaky, které mají taxon odlišit, nebo
 - je doprovázeno bibliografickým odkazem na takové uveřejněné konstatování, nebo
 - být stanoveno výslovně jako nové náhradní jméno (nomen novum) pro některé použitelné jméno.
- **Jména ze skupiny rodu.**
 - po r. 1930 musí být doprovázena fixací typového druhu v původní publikaci, nebo
 - musí být výslovně navržena jako nové náhradní jméno (nomen novum).
- **Vyloučení.**
 - Jméno navržené po r. 1930 nemůže být učiněno použitelným některým ze způsobů „indikace“.
 - Jméno navržené po r. 1930, které je založeno na stopě po činnosti žijícího živočicha je vyloučeno ze zoologické nomenklatury.

KRITÉRIA POUŽITELNOSTI JMEN 8

- **Použitelnost jména není ovlivněna ani když**

a) je zjištěno, že původní popis nebo názvový typový exemplář se vztahuje na více než jeden taxon, nebo na části druhů náležející více než jednomu taxonu (jedinec slepený z několika částí náležejících různým druhům); nebo

b) u taxonu je známo nebo je později zjištěno, že je hybridního původu; nebo

c) je založeno pouze na části živočicha, nebo na jednom pohlaví, nebo na jednom stadiu životního cyklu, nebo jedné z několika vzájemně odlišných generací, nebo jedné morfě nebo kastě polymorfního druhu, nebo na kusu, který je neobvyklým exemplářem daného taxonu.

- **Nepřípadná jména.** Použitelnost není ovlivněna nepřipadností.

Příklady. Jména jako *albus* pro černě zbarvený druh nebo *asiaticus* pro druh žijí v Jižní Americe nemohou být zavržena pro námitku, že označují vlastnost nebo rozšíření, jaké dotyčný taxon nemá.

- **Tautonymní jména.** Použitelnost jména není ovlivněna **tautonymií**, tj. shodou rodového a druhového (poddruhového) jména. (V botanické nomenklatuře je tautonymie nepřipustná.)

Příklady. *Bison bison* (bizon) nebo *Troglodytes troglodytes troglodytes* (střízlík).

PLATNOST JMEN A NOMENKLATORICKÝCH ČINŮ 1

- **Princip priority.** Platným jménem taxonu je nejstarší použitelné jméno, které bylo pro něj stanoveno, pokud se toto jméno nestalo neplatným, nebo pokud nebyla dána přednost jinému jménu v důsledku nějakého ustanovení Pravidel nebo kteréhokoli rozhodnutí Komise.
 - Priorita se vztahuje na platnost synonym, na relativní přednost homonym, na správnost způsobu psaní a na platnost nomenklatorických činů.
- **Účel.** V souladu s účelem Pravidel (viz Preambule), je třeba princip priority používat tak, aby podporoval stabilitu, a není zaměřen k tomu, aby vedl k narušení užívání dlouho zavedeného jména v jeho navyklém významu, zavedením jména, které je jeho starším synonymem nebo homonymem.
- **Použití při synonymii.** Taxon vytvořený sloučením dvou nebo více dříve stanovených nominálních taxonů do taxonu jediného, nese jako své platné jméno to jméno, které je určeno v souladu s principem priority a jeho účelem.

Příklad. Platné jméno rodu vytvořeného spojením rodů *Aus* Smith, 1850 a *Cus* Novák, 1870, a podrodu *Bus* Starr, 1800 (přeřazeného z rodu *Xus* Linnaeus, 1758) je *Bus* Starr, 1800.
- **Princip priority platí i když**
 - část živočicha je pojmenována dříve než celý živočich, nebo
 - dvě nebo více generací, forem, stadií nebo pohlaví druhu jsou pojmenovány jako rozličné nominální taxony.

PLATNOST JMEN A NOMENKLATORICKÝCH ČINŮ 3

- **Změna přednosti v případě, že aplikace principu priority není žádoucí z důvodu stability užívání jmen.** Stávající použití jména musí být zachováno, jestliže jsou splněny obě následující podmínky:
 - starší synonymum nebo starší homonymum nebylo použito jako platné jméno po r. 1899 a
 - mladší synonymum nebo mladší homonymum bylo použito pro daný taxon jako jeho předpokládané platné jméno alespoň ve 25 dílech uveřejněných alespoň 10 autory v bezprostředně předcházejících 50 letech během období ne kratšího než 10 let.
- Autor, který zjistí, že obě výše uvedené podmínky jsou splněny, by měl
 - citovat obě jména současně a výslovně uvést, že
 - mladší jméno je platné a že úkon je činěn v souladu s příslušným článkem Pravidel.
 - Mladší, avšak platné jméno, je označeno termínem „**nomen protectum**“ (jméno chráněné) a neplatné, ale starší jméno termínem „**nomen oblitum**“ (jméno zapomenuté).
- Jestliže výše uvedené podmínky nejsou splněny musí rozhodnout Komise.

PLATNOST JMEN A NOMENKLATORICKÝCH ČINŮ 3

- **Přednost mezi současně uveřejněnými jmény, způsoby psaní jména nebo nomenklatorickými činy:**
- **Automatické určení přednosti jmen** stanovených současně (obvykle ve stejném díle), ale navržených v různých klasifikačních úrovních uvnitř skupiny čeledi, skupiny rodu nebo skupiny druhu – jméno navržené ve vyšší klasifikační úrovni má přednost.

Příklad. Současně stanovená jména *vulgaris* Schmidt (navrženo pro poddruh) a *sinensis* Schmidt (navrženo pro druh) jsou synonyma. Přednost má jméno navržené pro druh, tedy *sinensis*.

- **Princip prvního revidujícího autora.** Jestliže přednost mezi jmény a nomenklatorickými činy nemůže být objektivně určena, přednost je fixována činem prvního autora, který citoval v uveřejněném díle tato jména nebo činy a vybral některé z nich.

Příklad. Jména *Strix scandiaca* a *S. nyctea* (Aves) uveřejnil Linnaeus (1758) ve stejném díle a jsou pokládána za subjektivní synonyma. Lönnberg (1931) jednal jako první revidující autor a dal přednost jménu *Strix scandiaca*; platným jménem sovice sněžné je tudíž *Nyctea scandiaca* (Linnaeus, 1758).

- **Případy, kdy jednání prvního revidujícího autora nebylo nutné.** Zjistí-li se později, že přednost jmen, způsobů psaní nebo činů může být objektivně stanovena, rozhodnutí prvního revidujícího autora ztrácí platnost.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 1

- **Tvoření jmen a zacházení s nimi.**

Doporučení:

- **Zkratky.** Při první zmínce vědeckého jména v uveřejněném díle by všechny složky měly být uvedeny v plném znění (*Homo sapiens sapiens*). V následujícím textu je již možno použít jednoznačných zkratk (*Homo s. sapiens, H. s. sapiens*).

- **Odvození.** Při uveřejnění nového vědeckého jména by měl autor uvést okolnosti jeho odvození a gramatickou povahu (gramatický rod, zda je to podstatné nebo přídavné jméno).

- **Odpovědnost autorů tvořících nová jména.** Autor má dbát, aby nově tvořená jména byla vhodná, kompaktní, libozvučná, zapamatovatelná a že nezpůsobí pohoršení.

- **Přijetí řečtiny a latiny ve vědeckých jménech.** Jestliže způsob psaní vědeckého jména, nebo koncového slova ve složeném jménu je stejný jako určité řecké nebo latinské slovo, je třeba s takovým jménem nebo složeninou zacházet jako by to bylo slovo v odpovídajícím jazyce.

- **Diakritická a jiná znaménka.** Nesmí být použito žádné diakritické znaménko nebo jiné znaménko (např. apostrof), nebo slitek písmen *a* a *e* (*æ*), nebo *o* a *e*.

- **Začáteční písmena.**

- Jméno ze skupiny čeledi, rodu, nebo jméno taxonu nad skupinou čeledi musí vždy začínat velkým začátečním písmenem a

- jméno ze skupiny druhu vždy s malým začátečním písmenem, bez ohledu na to, jak bylo toto jméno původně uveřejněno.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 2

- **Tvoření jmen ze skupiny čeledi:**

kmen jména typového rodu + předepsaná přípona

- **Přípony pro jména ze skupiny čeledi:**

nadčeď: **-oidea** Pentatomo**oidea**

čeď: **-idae** Pentatom**idae**

podčeď: **-inae** Pentatom**inae**

tribus: **-ini** Pentatom**ini**

subtribus: **-ina** Pentatom**ina**

- **Určení kmene jmen typových rodů.** Kmen jména ze skupiny čeledi je založen na jménu typového rodu a je určen zejména následujícím způsobem:

– jde-li o řecké nebo latinské slovo – kmen vytvoříme odtržením příslušné pádové koncovky u druhého pádu jednotného čísla.

Příklady. *Coccinella* – genitiv Coccinellae, kmen **Coccinell-**, čeď Coccinellidae; *Culex* – genitiv Culicis, kmen **Culic-**, čeď Culicidae; *Reduvius* – genitiv Reduvii, kmen **Reduvi-**, čeď Reduviidae; *Archaeopteryx* – genitiv Archaeopterygis, kmen **Archaeopteryg-**, čeď Archaeopterygidae.

– Jestliže jméno rodu je umělou kombinací písmen, jeho gramatický kmen určí autor nového taxonu ze skupiny čeledi; kmenem je buď celé rodové jméno, celé rodové jméno s vynechanou koncovkou, nebo celé rodové jméno s jedním nebo více vhodně přidanými písmeny včleněnými za účelem vytvoření libozvučnějšího jména ze skupiny čeledi.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 3

- **Zachování běžných způsobů psaní.** Jestliže způsob psaní jména ze skupiny čeledi nebyl vytvořen gramaticky správně, avšak je v obecném užívání, tento způsob psaní je třeba zachovat.

Příklad. Dosud užívaný gramaticky nesprávný způsob psaní Phacopteronidae musí být zachován na úkor gramaticky správného, ale nepoužívaného tvaru Phacopteridae.

- **Gramatický rod jmen utvořených z latinských nebo řeckých slov**
 - jméno ze skupiny rodu, které je nebo končí latinským slovem má gramatický rod udávaný pro toto slovo ve standardních latinských slovnících
 - jestliže to je složené slovo ze dvou nebo více komponent, jeho gramatický rod je dán poslední komponentou (např. *Archaeo-pteryx*, *Sino-dendron*)

Gramatický rod jmen tvořených ze slov, která nejsou latinská, ani řecká, platí zejména následující pravidla:

– Jméno z moderního evropského jazyka přebírá i jeho rod.

Příklad. *Pfrille*, z německého die Pfrille („střevle“), je femininum.

– Umělá kombinace písmen má gramatický rod, který mu udělil jeho autor.

– Jestliže žádný gramatický rod nebyl v originálním popisu uveden, jméno nabývá gramatický rod vyplývající z jeho kombinace s jedním nebo více druhovými jmény (*Anoano pronotale* – koncovka středního rodu v *pronotale*).

– Nelze-li gramatický rod určit jinak, Pravidla stanovují jména končící na *-a* jako feminina, na *-um*, *-on* a *-u* jako neutra, všechna ostatní jsou maskulina.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 4

- **Jména ze skupiny druhu utvořená ze jmen osob:**
soudobé osobní jméno (jeho gramatický kmen) + koncovka:
-*i* jde-li o osobní jméno muže (*novaki*),
-*orum* jde-li o muže (či více mužů) a ženu (ženy) dohromady (*novakorum*),
-*ae* jde-li o ženu (*novakae*) a
-*arum* jde-li o ženy (*novakarum*)
- **Souhlas gramatického rodu.** Jméno ze skupiny druhu, jestliže je latinským nebo latinizovaným přídavným jménem nebo participiem v 1. pádu jednotného čísla, nebo tak končí, musí souhlasit v gramatickém rodu s rodovým jménem, se kterým je kombinováno. (Neplatí pro podstatná jména v přístavku – např. *Cercopithecus albus* ale *Cercopithecus diana*).
- **Původní způsob psaní** je způsob jeho psaní použitý v díle, ve kterém toto jméno bylo platně stanoveno.
- **Správný původní způsob psaní.** Původní způsob psaní jména je „správným původním způsobem psaní“, pokud není zřetelně nesprávný.
- Jestliže jméno je psáno více než jedním způsobem v díle, ve kterém bylo stanoveno, pak správný původní způsob psaní je ten, který byl vybrán prvním revidujícím autorem.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 5

- **Zachování správného původního způsobu psaní.** Správný původní způsob psaní jména je třeba zachovat nezměněný, s výjimkou případu, kdy je změna přípony nebo koncovky gramatického rodu povinná.
 - **Nesprávný původní způsob psaní** není použitelným jménem a nemůže vstupovat do homonymie nebo být použit jako náhradní jméno.
 - **Způsoby psaní, které musí být opraveny (nesprávné původní způsoby psaní).**
 - Neúmyslný omyl zřejmý již v samotné původní publikaci (lapsus calami = přepsání, tisková chyba) musí být opraven.
 - ! Nesprávná transliterace nebo latinizace není neúmyslný omyl.
 - Oprava způsobu psaní jména ve vydavatelových nebo autorových tiskových opravách by měla být přijata jako jasný doklad neúmyslného omylu.
- Příklad.** Jestliže autor při navrhování nového jména ze skupiny druhu uvedl, že druh pojmenovává podle Linnéa, avšak jméno bylo uveřejněno jako *ninnaei*, pak šlo o nesprávný původní způsob psaní, který by měl být opraven na *linnaei*. *Enygmophyllum* není nesprávný původní způsob psaní (například od *Enigmatophyllum*) pouze na základě toho, že bylo nesprávně transliterováno nebo latinizováno.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 6

– Jméno uveřejněné s diakritickým nebo jiným znaménkem, slitkem písmen, apostrofem nebo spojovací čárkou, nebo jméno ze skupiny druhu uveřejněné jako oddělená slova z nichž žádné není zkratkou, je třeba opravit.

Příklady. *nuñezi* = *nunezi*, *mjøbergi* = *mjobergi*, *Pouzdr̄anensis* = *pouzdranensis*, *bonae spei* = *bonaespei*, *d'urvillei* = *durvillei*, *striato-radiatus* = *striatoradiatus*; *j-beameri* = *jbeameri*; *10-lineata* = *decemlineata*. Výjimkou jsou složeniny typu *c-album* (= bílé C), kde první složkou slova je latinské písmeno použité k označení nějakého znaku taxonu – zde musí být spojovník zachován.

- **Následné způsoby psaní:**
- **Emendace.** Každá prokazatelně úmyslná změna původního způsobu psaní jména, která není přikázanou změnou, je „emendací“.
- Oprava nesprávného původního způsobu psaní je „**oprávněnou emendací**“ a jméno takto opravené přejímá autora a datum původního způsobu psaní.
- Každá jiná emendace je „**neoprávněnou emendací**“; jméno takto emendované je použitelné, má svého vlastního autora a datum stanovení, a je mladším objektivním synonymem příslušného jména v jeho původním způsobu psaní; vstupuje do homonymie a může být použito jako náhradní jméno.
- Jakýkoli následný způsob psaní jména odlišný od správného původního způsobu psaní, který není přikázanou změnou nebo emendací, je pouze „**nesprávný následný způsob psaní**“ (tj. chyba) a není to použitelné jméno.

TVOŘENÍ JMEN A ZACHÁZENÍ S NIMI 7

- **Přikázané změny ve způsobu psaní při změně úrovně nebo kombinace:**
 - **Jména ze skupiny čeledi.** Přípona jména ze skupiny čeledi musí být změněna, jestliže taxon je povýšen nebo snižen ve své klasifikační úrovni; autor a datum jména zůstávají nezměněny.
 - **Jména ze skupiny druhu.** Koncovka jména ze skupiny druhu, které je latinským nebo latinizovaným přídavným jménem nebo participiem, musí souhlasit v gramatickém rodu s rodovým jménem, se kterým je druhové jméno právě kombinováno
 - jestliže gramatická rodová koncovka je nesprávná, musí být změna na odpovídající tvar (autor a datum jména zůstávají nezměněny).
- Příklady.** *Masculus albus* a *M. viridis* po převedení do rodu s jiným gramatickým rodem mění koncovky: *Femina alba* a *F. viridis*, nebo *Neutrum album* a *N. viride*.

NOMINÁLNÍ TAXONY SKUPINY ČELEDI A JEJICH JMÉNA 1

- **Skupina čeledi** zahrnuje všechny nominální taxony na úrovních nadčeledi, čeledi, podčeledi, tribu, podtribu a jakékoli jiné žádoucí úrovni pod nadčeledí a nad rodem.
- **Použití jmen ze skupiny čeledi** je určeno odkazem na typový rod příslušného nominálního taxonu.
- **Použití principu koordinace na jména ze skupiny čeledi.** Jméno stanovené pro taxon na jakékoli úrovni ve skupině čeledi je třeba považovat za současně stanovené pro nominální taxony na všech ostatních úrovních ve skupině čeledi;
 - všechny tyto taxony mají tentýž typový rod a jejich jména jsou tvořena z kmene jména tohoto typového rodu s odpovídající změnou přípony.
 - Jméno má stejného autora a datum na kterékoli úrovni.

Příklad. Jméno čeledi Hesperidae (Lepidoptera) založené na rodu *Hesperia* Fabricius, 1793, stanovil v r. 1809 Latreille (jako Hesperides). Latreilleho je třeba považovat také za současně vytvořivšího koordinované jméno nadčeledi Hesperoidea (i když jej poprvé použili Comstock & Comstock (1904)) a koordinované jméno podčeledi Hesperinae (poprvé použité Watsonem (1893)). Autorství a datum všech tří jmen je Latreille, 1809.

- **Nominotypický taxon** (dříve zvaný též nominátní) = ten podřazený taxon, který obsahuje typový rod vyššího taxonu, ponese stejné jméno (s výjimkou přípony) a má stejného autora a datum uveřejnění.

Příklad. Čeď Tipulidae Latreille, 1802 (typový rod *Tipula* Linnaeus, 1758) je rozdělena na několik podčeledí, z nichž každá je pojmenována podle svého typového rodu. Podčeď, která obsahuje rod *Tipula* má jméno Tipulinae Latreille, 1802 a je nominotypickou podčeledí.

NOMINÁLNÍ TAXONY SKUPINY ČELEDI A JEJICH JMÉNA 2

- **Neplatnost v důsledku homonymie nebo potlačení jména typového rodu.**
 - Jméno taxonu ze skupiny čeledi je neplatné, jestliže jméno jeho typového rodu je mladším homonymem nebo bylo úplně nebo zčásti potlačeno Komisí.
 - Jestliže takové jméno ze skupiny čeledi je v používání, musí být nahrazeno buď nejstarším použitelným jménem z jeho synonym, počítaje v to jména jeho podřazených taxonů ze skupiny čeledi, nebo
 - jestliže není k dispozici takové synonymum, **novým substitučním jménem** založeným na platném jménu – synonymu nebo novém náhradním jménu (nomen novum) – dosavadního typového rodu.

Příklad. Ve skupině Collembola bylo jméno čeledi Degeeriidae Lubbock, 1873 založeno na *Degeeria* Nicolet, 1842, které je mladším homonymem *Degeeria* Meigen, 1838 (Diptera). Jméno Degeeriidae nemělo žádná synonyma a nové jméno (nom. nov.) Entomobryidae Tömösváry, 1882 bylo založeno na *Entomobrya* Rondani, 1861, novém náhradním jménu (nomen novum) pro *Degeeria* Nicolet, 1842.

- **Synonymie typového rodu.** Když je jméno typového rodu nominálního taxonu ze skupiny čeledi mladším synonymem jiného nominálního rodu, jméno ze skupiny čeledi nemá být nahrazeno jen na základě této skutečnosti.

Příklad. Jméno Neosittinae Ridgeway, 1904 (Aves) je platné spíše než Daphoenosittinae Rand, 1936, i když jméno typového rodu *Neositta* Hellmayr, 1901 je mladším synonymem *Daphoenositta* De Vis, 1897.

NOMINÁLNÍ TAXONY SKUPINY RODU A JEJICH JMÉNA

- **Skupina rodu** zahrnuje rod a podrod.
- **Použití jmen ze skupiny rodu** je určeno odkazem na typový druh nominálního taxonu. (Nominální taxony ze skupiny rodu stanovené před r. 1931 nemuseli mít stanoven typový druh).
- **Použití principu koordinace na jména ze skupiny rodu.** Jméno stanovené pro taxon na kterékoli klasifikační úrovni ve skupině rodu je nutno považovat za současně stanovené stejným autorem pro rod i podrod; oba mají stejný typový druh.
- **Názvové typy.** Když nominální taxon ve skupině rodu je-li povýšen nebo ponížěn v klasifikační úrovni, jeho typový druh zůstává stejný.
- **Nominotypický podrod** = ten podrod, který obsahuje typový druh nominálního rodu, je označen stejným jménem jako rod, se stejným autorem a datem.

NOMINÁLNÍ TAXONY SKUPINY DRUHU A JEJICH JMÉNA 1

- **Skupina druhu** zahrnuje druh a poddruh.
- **Použití jmen ze skupiny druhu** je určeno odkazem na názvový typ nominálního taxonu, pojmenovaného kombinací, ve které bylo jméno ze skupiny druhu stanoveno.
- **Použití principu koordinace na jména ze skupiny druhu.** Jméno stanovené pro druh je nutno považovat za současně stanovené stejným autorem i pro poddruh;
– oba tyto nominální taxony mají tentýž názvový typ.
- **Názvové typy.** Jestliže nějaký nominální taxon je ve skupině druhu povýšen nebo snižen v klasifikační úrovni, jako názvový typ se nemění.
- **Nominotypický poddruh** = ten poddruh, který obsahuje názvový typ nominálního druhu, je označen stejným jménem jako druh, a má stejného autora a datum stanovení.

NOMINÁLNÍ TAXONY SKUPINY DRUHU A JEJICH JMÉNA 2

- **Změna nominotypického poddruhu.** Jestliže jméno ze skupiny druhu používané pro druh a tudíž také pro jeho nominotypický poddruh, je nepoužitelné nebo neplatné, musí být nahrazeno příslušným platným jménem;
 - poddruh, který obsahuje názvový typ tohoto platného nominálního druhu se stává jeho nominotypickým poddruhem.

Příklad. Hemming (1964) si všiml, že jméno motýla *Papilio coenobita* Fabricius, 1793 je mladším primárním homonymem od *Papilio coenobita* Cramer, 1780 a stanovil *Pseudoneptis ianthe* Hemming, 1964 jako nové nahradní jméno (nom. nov.) pro *Pseudoneptis coenobita* (Fabricius). Mezitím však Stoneham (1938) stanovil poddruh *Pseudoneptis coenobita bugandensis*, takže platné jméno druhu je *Pseudoneptis bugandensis* Stoneham, 1938. Nominotypický poddruh je *P. bugandensis bugandensis*; jméno *ianthe* označuje odlišný poddruh *P. bugandensis ianthe* Hemming, 1964 (syn. *Papilio coenobita* Fabricius, 1793).
- **Změna rodového přiřazení.** Kdykoli je jméno ze skupiny druhu kombinováno s odlišným rodovým jménem, stává se částí jiné kombinace, se změnou koncovky gramatického rodu, je-li to třeba.

AUTORSTVÍ 1

- **Totožnost autorů.**
 - Autorem jména nebo nomenklatorického činu je osoba, která ho prvá uveřejnila způsobem, který splňuje podmínky použitelnosti.
 - Jestliže dílo je od více než jedné osoby, ale z obsahu je jasné, že jen jedna z nich je odpovědná za toto jméno nebo čin, pak tato osoba je autorem; jinak autora díla je třeba považovat za autora v něm stanoveného jména nebo činu.
 - Jestliže totožnost autora, nebo osoby, která dílo uveřejnila, nemůže být určena z obsahu, pak jméno nebo čin je třeba považovat za anonymní.
- **Oprávněná emendace** se připisuje autorovi příslušného jména v jeho původním nesprávném způsobu psaní a nikoli osobě, která emendaci provedla.
- **Neoprávněná emendace** se připisuje autorovi, který ji první uveřejnil.

AUTORSTVÍ 2

- **Citování jmen autorů** je nepovinné, ale doporučené. Původní autor a datum určitého jména by měli být citováni alespoň jednou v každém díle zabývajícím se taxonem označovaným tímto jménem.
- **Jméno autora.** Např. *Cancer pagurus* Linnaeus, 1758.
Doporučení. Pozor na grafické odlišení citace autorství druhu od klasického bibliografického odkazu (citace díla) v textu prací:
Např. **Linnaeus (1758)** popsal druh *Cimex lectularius* **Linnaeus, 1758** na základě studia...
- **Jméno následného uživatele.** Např. *Cancer pagurus* Linnaeus sensu Latreille; *Cancer pagurus* auct., nec Linnaeus.
- **Citování přispěvatelů.** Tradičně: *Dasyurus lanarius* Owen in Mitchell, 1838; lépe: *Dasyurus lanarius* Owen, 1838 in Mitchell (1838).
- Je-li jméno ze skupiny druhu kombinováno s jiným rodovým jménem než původním, pak jméno autora jména ze skupiny druhu a rok jeho stanovení je třeba uvést v kulatých závorkách.
Příklad. *Taenia diminuta* Rudolphi, 1819, se cituje ve změněné kombinaci jako *Hymenolepis diminuta* (Rudolphi, 1819).
- Použití kulatých závorek, ve kterých je uzavřeno jméno autora a rok jeho stanovení, není ovlivněno přítomností podrodového jména, převedením k jinému podrodu uvnitř téhož rodu, změnou klasifikační úrovně uvnitř skupiny druhu nebo převedením poddruhu k jinému druhu uvnitř téhož rodu.

HOMONYMIE 1

- **Princip homonymie.** Dva nebo více taxonů, které jsou vzájemně odlišné, nesmí být označeny stejným jménem.
- Pouze starší z obou homonym, jak určuje princip priority, smí být používáno jako platné jméno.
- Vzájemná přednost homonym je určena použitím příslušných ustanovení principu priority a principu prvního revidujícího autora.
- **Nesprávný a opravený původní způsob psaní.** Opravený způsob psaní nesprávného původního způsobu psaní vstupuje do homonymie, avšak nesprávný původní způsob psaní nikoli.
- **Jména, která nevstupují do homonymie** – jména vyloučená z ustanovení Pravidel, nepoužitelná, nesprávné způsoby psaní a jména potlačená Komisí pro účely principu homonymie.
- **Homonyma se jmény taxonů, které nejsou živočichy (hemihomonyma).** Jméno živočišného taxonu identické se jménem taxonu, který nebyl nikdy považován za živočišný, není homonymem pro účely zoologické nomenklatury (*Oenanthe* – bělořit x *Oenanthe* – halucha).

HOMONYMIE 2

- **Homonyma ve skupině čeledi.** Jména se stejným způsobem psaní nebo se lišící pouze v příponě a označující různé nominální taxony, jsou homonyma.
Příklad. Jména ze skupiny čeledi Metopiinae Foerster, 1869 (Hymenoptera; typový rod *Metopius* Panzer, 1806), Metopiini Raffray, 1904 (Coleoptera; typový rod *Metopias* Gory, 1832) a Metopiini Townsend, 1908 (Diptera; typový rod *Metopia* Meigen, 1803) jsou homonyma. Jejich homonymie byla odstraněna Komisí emendací způsobu psaní posledních dvou jmen ze skupiny čeledi na Metopiasini a Metopiaini.
- **Homonymie v důsledku identických rodových jmen.** Nutné nahrazení homonyma.
- **Homonymie v důsledku podobných rodových jmen.** Homonymie mezi jmény ze skupiny čeledi může být výsledkem podobnosti, avšak nikoli identity jmen jejich typových rodů. Řeší se změnou gramatických kmenů původních rodových jmen, v tomto případě rozhoduje Komise.
- **Rozdíl jednoho písmene.** I když rozdíl mezi gramatickými kmeny dvou jmen ze skupiny čeledi je pouze jedno písmeno, tato dvě jména nejsou homonyma.
Příklad. Jména čeledí Laridae (Aves) a Larridae (Hymenoptera) nejsou homonyma.
- **Přednost jmen vyšší klasifikační úrovně.** Ze dvou homonymních jmen ze skupiny čeledi, která mají stejné datum, avšak byla stanovena na rozličných klasifikačních úrovních, jméno stanovené na vyšší úrovni je třeba považovat za starší homonymum.

HOMONYMIE 3

- **Homonyma ve skupině rodu.** Jména stanovená se stejným způsobem psaní, jsou homonyma.

Příklad. Rodové jméno *Noctua* Linnaeus, 1758 (Lepidoptera) a *Noctua* Gmelin, 1771 (Aves) jsou homonyma.

- **Rozdíl jednoho písmene** (viz výše).
- **Přednost rodu před podrodem** (viz výše).

- **Homonyma ve skupině druhu.** Princip homonymie se týká jmen ze skupiny druhu, která mají identické způsoby psaní, nebo způsoby psaní, které je nutno považovat za identické (viz níže), a byla uveřejněna původně nebo později v kombinaci se stejným rodovým jménem.

- **Primární homonyma.** Stejná jména ze skupiny druhu stanovená pro odlišné nominální taxony a původně kombinovaná s tímtéž rodovým jménem jsou primárními homonymy a mladší jméno je trvale neplatné (výjimkou jsou jména chráněná – nomina protecta).

Příklad. Následující jména jsou primární homonyma: *Culex affinis* Stephens, 1825 a *Culex affinis* Adams, 1903; *Lycaena argus nevadensis* Oberthür, 1910 a *Lycaena nevadensis* Zulich, 1928; *Aporia hippia transiens* Alpheraky, 1897 a *Aporia crataegi transiens* Lempke, 1953.

- **Sekundární homonyma.** Stejná jména ze skupiny druhu stanovená pro odlišné nominální taxony, která se později ocitla v kombinaci se stejným rodovým jménem, jsou sekundárními homonymy a mladší z nich je neplatné (ale za určitých podmínek může být jeho platnost znovu obnovena).

Příklad. *Mesohelophorus sibiricus* Ponomarenko, 1977 se po přesunutí do rodu *Helophorus* stal sekundárním homonymem druhu *Helophorus sibiricus* (Motschulsky, 1860) a byl nahrazen novým substitučním jménem *Helophorus palaeosibiricus* Fikáček, Prokin, Angus, Ponomarenko, Yue, Ren & Prokop, 2012.

- **Nomenclator Zoologicus:** <http://uio.mbl.edu/NomenclatorZoologicus/>
= seznam jmen ze skupiny rodu použitých v zoologii (!není úplný)

HOMONYMIE 4

- **Platnost sekundárních homonym. Taxony pokládáné za kongenerické.** Jméno ze skupiny druhu, které je mladším sekundárním homonymem, musí být pokládáno za neplatné každým, kdo považuje oba příslušné taxony skupiny druhu za kongenerické (tj. náležející do stejného rodu).
- Jméno ze skupiny druhu, zavržené po r. 1960 na základě sekundární homonymie, má být obnoveno jako platné autorem, který se domnívá, že oba uvažované taxony ze skupiny druhu nejsou kongenerické.

Příklad. *Aus niger* Smith, 1950 při převedení do *Bus* po r. 1960 se stává mladším sekundárním homonymem jména *Bus niger* Dupont, 1940 a je přejmenován na *Bus ater* Jones, 1970. Avšak autor, který nepokládá oba druhy za kongenerické, má obnovit *niger* Smith jako platné druhové jméno pro příslušný druh, s *ater* Jones jako jeho mladším synonymem.

- Přítomnost odlišných podrodových jmen umístěných v kulatých závorkách mezi totéž rodové jméno a stejná jména ze skupiny druhu nemá vliv na homonymii dotčených stejných jmen ze skupiny druhu.

HOMONYMIE 4

- **Výjimka.** K homonymii mezi stejnými jmény ze skupiny druhu, která byla kombinována (původně nebo později) s homonymními rodovými jmény, která mají stejný způsob psaní, ale byla stanovena pro odlišné nominální rody, se nepřihlíží.

Příklad. *Noctua* Linnaeus, 1758 (Insecta) a *Noctua* Gmelin, 1771 (Aves) jsou homonyma, avšak k homonymii mezi *variegatus* Jung, 1792 v *Noctua* (Insecta) a *variegata* Quoy & Gaimard, 1830 v *Noctua* (Aves) se nepřihlíží.

- **Rozdíl jednoho písmene** mezi jmény ze skupiny druhu kombinovanými s tímtež rodovým jménem je dostatečný k zabránění homonymie (s výjimkou následujícího odstavce).
- **Něktré rozdílné způsoby psaní jmen ze skupiny druhu je třeba považovat za totožné:**

Příklady. *caeruleus* = *coeruleus* = *ceruleus*; *cheiropus* = *chiropus* = *chyropus*; *iavanus* = *javanus*; *neura* = *nevra*; *microdon* = *mikrodon*; *oxyrhynchus* = *oxyrynchus*; *litoralis* = *littoralis*; *auctumnalis* = *autumnalis*; *sulfureus* = *sulphureus*; *chloropterus* = *cloropterus*; *clathratus* = *clatratus*; *nigricinctus* = *nigrocinctus*; *guianensis* = *guyanensis*; *smithi* = *smithii*; *patchae* = *patchiae*; *fasciventris* = *fasciiventris*; *timorensis* = *timoriensis*; *comstockana* = *comstockiana*.

! Protože druhové jméno v *Chrysops calidus* (= teplý) a *Chrysops callidus* (= chytrý) je odvozeno od slov různého původu a významu, nejsou tato jména homonymy, i když se liší podle jednoho ze způsobů uvedených výše.

HOMONYMIE 6

- **Náhrada mladších homonym.** Mladší homonymum musí být zavrženo a nahrazeno **náhradním jménem**, tj.
 - buď nejstarším použitelným synonymem, nebo
 - jestliže takové jméno není k dispozici, **novým substitučním jménem (nomen novum)** s jeho vlastním autorem a datem.
- ! Mladší synonymum může být ponecháno jako platné jméno místo mladšího homonyma jen tak dlouho, dokud je pokládáno za jeho synonymum.
- ! Nové substituční jméno (nomen novum) soutěží v prioritě s kterýmkoli synonymem objeveným později.

- **Náhrada mladšího homonyma, které je zároveň mladším synonymem?**
 - **ICZN 1985:** ‘A junior homonym ... must be rejected and replaced either by an existing available name or, for lack of such a name, by a new replacement name (nomen novum), **unless the junior homonym is rejected as a junior synonym ...**’
 - **ICZN 1999:** ‘A junior homonym ... must be rejected and replaced either by an existing available name or, for lack of such a name, by a new replacement name (nomen novum).’
- !!! V tomto případě se jedná o neúmyslnou chybu při přípravě Pravidel z roku 1999 – stanovování nových náhradních jmen pro synonyma odporuje principu stability a je i nadále nežádoucí.

POJEM TYPU V NOMENKLATUŘE 1

- **Princip typifikace.**
 - Každý nominální taxon ve skupině čeledi, ve skupině rodu nebo ve skupině druhu má skutečně nebo potenciálně **názvový typ**.
 - Fixace názvového typu nominálního taxonu zajišťuje **objektivní referenční standard pro použití jména**, které nese.
 - Bez ohledu na to, jak se mohou měnit hranice taxonomického taxonu v názorech zoologů, platné jméno takového taxonu je určeno vždy tím názvovým typem, který se nachází uvnitř těchto hranic.
- Objektivita zajištěná typifikací je kontinuální v celé hierarchii jmen se stoupajícím pořadím od skupiny druhu až do skupiny čeledi:
 - skupina druhu – typový jedinec nebo skupina jedinců
 - skupina rodu – typový druh
 - skupina čeledi – typový rod
- Jednou fixované názvové typy jsou stabilní a poskytují objektivní kontinuitu v použití jmen.
 - změna typu je možná jen ve skupině rodu a druhu použitím plné moci Komise
- **Názvové typy nominotypických taxonů**
 - jsou shodné podle principu koordinace
 - nejsou ovlivněny zvýšením nebo snížením své klasifikační úrovně

POJEM TYPU V NOMENKLATUŘE 2

- **Názvové typy a synonymie.**

– Jsou-li nominální taxony mající odlišné názvové typy sloučeny do jediného taxonomického taxonu, jejich jména jsou **subjektivními synonymy** na klasifikační úrovni tohoto taxonu (ale nemusí být synonymy na podřízené úrovni).

Příklad. Různé názvové typy *Psittacus elegans* Gmelin, 1788 a *Platycercus flaveolus* Gould, 1837 jsou považovány za konspecifické, tj. za náležející k jednomu taxonomickému druhu papouška rosela pestrá, jehož platné jméno je podle principu priority *Platycercus elegans* (Gmelin, 1788). Ačkoli obě jména jsou subjektivními synonymy na úrovni druhu, nejsou synonymy na podřízené úrovni poddruhů *Platycercus elegans*, jejichž platná jména jsou *P. e. elegans* (Gmelin, 1788) a *P. e. flaveolus* Gould, 1837.

– Jestliže dva, nebo více nominálních taxonů má tentýž názvový typ, jejich jména jsou **objektivními synonymy**.

TYPY VE SKUPINĚ ČELEDI

- **Názvovým typem** ve skupině čeledi je **typový rod**:
– jméno ze skupiny čeledi je založeno na jméně typového rodu.
- **Koordinované nominální taxony** mají tentýž typový rod.
- **Volba typového rodu.** Jako typový rod lze zvolit kterýkoli z nominálních rodů zařazených do příslušného taxonu, jehož jméno považuje autor za platné (! nemusí to být rod s nejstarším jménem, doporučen je nejhojnější nebo nejlépe prozkoumaný rod, nebo rod s nejméně krkolomným jménem).
- **Taxonomické určení typového rodu** – předpokládá se správné určení.
- **Nesprávné určení nebo pozměněné pojetí** – je-li ohrožena stabilita nebo univerzalita, nebo může dojít ke zmatku, rozhoduje případ Komise, např. při zjištění, že při stanovení jména ze skupiny čeledi byl typový rod nesprávně taxonomicky určen (tedy interpretován v jiném smyslu než jak je definován svým typovým druhem)

TYPY VE SKUPINĚ RODU 1

- **Názvovým typem nominálního rodu je typový druh.**
 - nominální rod a jeho nominotypický podrod mají tentýž typový druh
 - nepoužívat dřívější termín genotyp (místo typový druh)
 - jméno typového druhu by mělo být citováno vždy v jeho originálním binominu (je-li neplatné, autoři smějí citovat i jeho platné synonymum)
 - jméno typového druhu zůstává při citování jako typový druh nezměněno i když je mladším synonymem nebo homonymem, nebo potlačeným jménem
- **Příklad.** Typovým druhem rodu *Homarus* Weber, 1795 (Crustacea) je *Astacus marinus* Fabricius, 1775, i když toto jméno je mladším synonymem *Cancer gammarus* Linnaeus, 1758.
- Jestliže autor uveřejní nové jméno ze skupiny rodu výslovně jako nové náhradní jméno (*nomen novum*) za již dříve stanovené jméno, pak předchozí nominální taxon a jeho náhrada mají tentýž typový druh (jsou objektivními synonymy).
- Jestliže dva nebo více nominálních taxonů skupiny rodu jsou zařazeny do jednoho taxonomického taxonu na úrovni skupiny rodu, jejich příslušné typové druhy zůstávají nezměněny.
- Skutečnost, že nominální druh je typovým druhem nominálního rodu nebo podrodu není překážkou tomu, aby byl stanoven typovým druhem jiného nominálního rodu nebo podrodu – tyto rody jsou pak objektivními synonymy (vhodný způsob zrušení některých starých nepoužívaných jmen).
- Nominální taxon skupiny rodu stanovený po r. 1930 musí mít typový druh fixován v původní publikaci, jinak je neplatný.

TYPY VE SKUPINĚ RODU 2

- **Fixace typu.** Typový druh nominálního rodu nebo podrodu je **původně fixovaným**, jestliže je fixován v původní publikaci, nebo je **následně fixovaným**, jestliže byl fixován až po tom, kdy byl stanoven nominální rod nebo podrod.
 - **Typový druh fixovaný v původní publikaci.** Pořadí přednosti při fixacích (je-li více než jeden možný způsob):
 - **1) Typový druh původní designací.** Je-li nominální druh výslovně designován jako typový druh současně se stanovením nominálního taxonu skupiny rodu, pak tento druh je jeho typovým druhem původní designací.
 - **2) Typový druh monotypií.** Jestliže autor stanovil nový nominální taxon skupiny rodu pro jediný taxonomický druh, tento je typovým druhem monotypií (bez ohledu na citovaná synonyma nebo poddruhy).
 - **3) Typový druh absolutní tautonymií.** Je-li platné jméno ze skupiny druhu původně zařazené do nominálního rodu, totožné se jménem tohoto taxonu, pak je typovým druhem absolutní tautonymií.
- Příklad.** Nový nominální rod *Aus* Smith obsahuje mezi svými nominálními druhy *Aus xus* (Brown); mezi citovanými synonymy tohoto druhu je použitelné jméno *Bus xus aus* Robinson. Typovým druhem rodu *Aus* je tudíž *Bus aus* Robinson, nikoli *Bus xus* Brown.

TYPY VE SKUPINĚ RODU 3

- **Následná fixace typového druhu.** Jestliže nominální taxon skupiny rodu byl stanoven před r. 1931 a žádný typový druh nebyl v původní publikaci fixován, uplatňují se (vesměs) následující ustanovení:
- **Typový druh následnou designací.** První autor, který následně designuje jeden z původně zařazených nominálních druhů, platně designuje jeho typový druh (typ následnou designací) a žádná další následná designace není platná.
- **Typový druh následnou monotypií.** Jestliže do nominálního rodu (podrodu) stanoveného bez zařazeného druhu byl jako první následně zařazen pouze jeden nominální druh, je tento druh automaticky fixován jako typový druh následnou monotypií.
- Nominální druh lze jen tehdy zvolit k fixaci jako typový druh nominálního rodu nebo podrodu, jestliže je **původně zařazeným nominálním druhem**.
 - původně zařazené nominální druhy jsou pouze ty druhy, které byly zařazený do nově stanoveného nominálního rodu nebo podrodu a byly citovány v původní publikaci použitelným jménem
 - jestliže nominální rod nebo podrod byl stanoven před r. 1931 bez zařazených nominálních druhů, ten nominální druh, který byl první následně a výslovně do něj zařazen, je považován za jediný původně zařazený nominální druh.
- **Taxonomické určení typového druhu** – předpokládá se správné určení.
- **Nesprávně určený typový druh.** Autor, který zjistí, že typový druh byl nesprávně určen, může vybrat, a tak fixovat (jako první revidující autor) buď
 - a) nominální druh dříve citovaný jako typový druh, nebo
 - b) taxonomický druh, o který ve skutečnosti šlo, ale byl nesprávně určen.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 1

- **Použití termínu „typ“ s ohledem na jedince:**
 - a) Typová série** zahrnuje všechny exempláře, podle nichž autor stanovil nominální taxon skupiny druhu (tj. syntypy, holotyp + paratypy, lektotyp + paralektotypy). V případě syntypů tvoří celá typová série dohromady jeden názvový typ.
 - b) Názvové typy** jsou exempláře s funkcí nositele jména, buď původně fixované (holotyp, syntypy), nebo fixované následně (lektotyp, neotyp).
 - c) Ostatní typové exempláře **nemají funkci nositele jména**** (paratypy, alotyp, paralektotypy), ale pouze funkci pomocnou jako srovnávací materiál.
- Nominální taxon skupiny druhu stanovený před r. 2000 může mít svůj názvový typ fixován typovou sérií, původní fixací, nebo následnou fixací.
- Nominální taxony skupiny druhu stanovené po r. 1999 musí mít názvové typy fixovány původní designací (vyjma nových náhradních jmen).
- **Typová série** se skládá ze všech exemplářů zařazených autorem (přímo nebo bibliografickým odkazem) do nového nominálního taxonu, s výjimkou těch, které výslovně vyloučil, uvádí je jako zjevné odchylky, nebo je přiřazuje k taxonu s pochybnostmi.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 2

- **Přehled termínů z kategorie „typ“ ve skupině druhu:**
- a) **syntyp(y)** (= kotyp, typ) – každý exemplář původní typové série, z níž nebyl stanoven holotyp nebo lektotyp
- b) **holotyp** – jediný exemplář designovaný jako názvový typ druhu (poddruhu) při jeho stanovení
- c) **paratyp(y)** – každý zbývající exemplář typové série vyjma holotypu – nenesou jméno, mají komparativní funkci
- d) **alotyp** – jedinec z typové série opačného pohlaví než holotyp (v zásadě zvláštní paratyp – tento termín nespadá pod působnost Pravidel)
- e) **lektotyp** – určitý syntyp následně designovaný jako jediný exemplář představující názvový typ daného nominálního druhu nebo poddruhu
- f) **paralektotyp(y)** – všechny zbývající syntypy po stanovení lektotypu, nadále pozbývají funkci nositelů jména
- g) **neotyp** – exemplář designovaný jako náhradní názvový typ nominálního druhu (poddruhu) za situace, kdy je zapotřebí objektivně definovat určitý nominální taxon a existuje přesvědčení, že žádný názvový typ se nezachoval
- h) **hapantotyp** – jeden nebo více preparátů přímo spřízněných jedinců, kteří reprezentují jednotlivá vývojová stadia příslušného životního cyklu a dohromady tvoří názvový typ určitého žijícího druhu prvoka
- i) **topotyp** – termín neuznávaný pravidly, označuje jedince pocházející z typové lokality svého druhu (vhodní pro stanovení neotypu)

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 3

- **Zvolitelnost názvovým typem.** Jen dále uvedené případy jsou vhodné pro stanovení názvového typu:
 - živočich, nebo část živočicha (např. ulita)
 - kolonie živočichů, která existuje v přírodě jako samostatná entita, vzniklá sexuálním nebo vegetativním zmnožením jediného individua (např. kolonie láčkovců)
 - přirozeně přeměněná vlastní fosílie, přirozený otisk, jádro nebo výlitek
 - u žijících prvků jeden nebo více preparátů přímo spřízněných jedinců reprezentujících rozličná stadia životního cyklu (hapantotyp)
 - typový mikroskopický preparát obsahující jeden nebo více samostatných organismů, ve kterém jsou názvové typy jasně označené a identifikovatelné
- **Exempláře, které již jsou názvovými typy,** mohou být vybrány jako typy jiného nominálního druhu (např. špatně určený paratyp či syntyp může být vybrán jako holotyp nového druhu).
- **Nové náhradní jméno** (nomen novum) a původní jméno mají stejný názvový typ a jsou proto objektivními synonymy.
- **Nominální druh a jeho nominotypický poddruh** mají tentýž názvový typ.
- **Sloučením nominálních taxonů skupiny druhu** jejich názvové typy zůstávají nezměněny.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 4

- **Hodnota názvových typů.**
 - holotypy, syntypy, lektotypy a neotypy jsou nositeli vědeckých jmen nominálních taxonů skupiny druhu
 - jsou to mezinárodní referenční standardy, které zajišťují objektivitu zoologické nomenklatury
 - mají být, v zájmu vědy, svěřeny vhodným sbírkotvorným institucím (tj. nejlépe takovým, které mají stálou kurátorskou službu)
 - měly by být etiketovány tak, aby byl nepochybně vyznačen jejich status (je zvykem používat pro typy červené determinační štítky s označením HOLOTYPUS apod.)
 - údaje na etiketách by měly být uvedeny v popise druhu
- **Názvové typy fixované v původní publikaci (holotypy a syntypy).**
- **Holotyp** = jediný exemplář, na kterém je v původní publikaci založen nový nominální taxon skupiny druhu.
 - Jestliže autor v popisu nového druhu (poddruhu) konstatuje, že pouze jeden exemplář je holotypem (nebo „typem“), pak tento exemplář je holotypem **původní designací.**
 - Jestliže druh (poddruh) je založen na jediném exempláři (což je v původní práci výslovně zmíněno nebo to z ní vyplývá), tento exemplář je holotypem fixovaným **monotypií.**
 - ! Holotyp nového druhu (poddruhu) může být stanoven pouze v příslušné původní publikaci, nikoliv následovně.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 5

- **Holotyp** (pokračování)
 - Designaci (= označení) vyobrazení nebo popisu jediného exempláře jako holotypu je třeba považovat za designaci vyobrazeného nebo popsánoho exempláře; skutečnost, že tento exemplář už neexistuje nebo jej nelze vypátrat nečiní sama o sobě tuto designaci neplatnou.
 - Jestliže autor zjistí, že holotyp se skládá z částí několika exemplářů (či dokonce více druhů), pak komponenty cizího původu mají být vhodnou citací z holotypu vyloučeny.

Doporučení. V případech, kde nebyl pro druh (poddruh) stanovený před r. 2000 fixován holotyp nebo syntypy, a kdy je možné, že nominální taxon skupiny druhu byl založen na více než jednom exempláři, měl by revidující autor spíše designovat lektotyp než předpokládat existenci holotypu.
- **Syntypy** = exempláře typové série (z níž nebyl stanoven holotyp nebo lektotyp), které souhrnně představují názvový typ; jsou rovnocenné; k syntypům mohou patřit
 - exempláře etiketované „kotyp“ nebo „typ“ (obojí ve smyslu syntypu)
 - exempláře bez identifikační etikety citované v originálním popisu
 - exempláře, které autor taxonu nestudoval, ale které byly základem dříve uveřejněných popisů či vyobrazení, na nichž příslušný autor založil nový nominální taxon skupiny druhu
- syntypy, které nebyly vybrány jako lektotyp, se po jeho designaci stávají paralektotypy; ani v případě zničení nebo ztráty lektotypu nenabývají zpět status syntypů, ale je vhodné stanovit jeden z nich jako neotyp

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 6

- **Hapantotyp**
 - u žijících prvků; tvoří jej jeden nebo více preparátů nebo kultur
 - hapantotyp je holotypem nominálního taxonu
 - hapantotyp, i když je tvořen množstvím jedinců, je třeba považovat za nedělitelný a nemůže být zúžen výběrem lektotypu
- **Názvové typy fixované následně z typové série (lektotypy ze syntypů).**
- **Designace lektotypu:**
 - výběr jednoho ze syntypů jako lektotypu
 - ostatní syntypy se trvale mění na paralektotypy
 - platnou designací se stává jediným názvovým typem nominálního taxonu skupiny druhu a standardem pro jeho použití
 - žádná následná designace lektotypu není platná
- Jestliže je prokázáno, že exemplář designovaný jako **lektotyp nebyl syntypem**, ztrácí statut lektotypu.
- Designace lektotypu musí být individuální, lektotypy nesmějí být designovány hromadně obecným prohlášením.
- Designaci vyobrazení nebo popisu jediného syntypu jako lektotypu je třeba považovat za designaci vyobrazeného nebo popsáního exempláře.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 7

- **Designace lektotypu po r. 1999.** Aby byla platná, musí
 - použít termín „lektotyp“ (= lectotypus, lectotype)
 - obsahovat informaci dostatečně zajišťující rozeznání designovaného exempláře, a
 - obsahovat výslovné konstatování taxonomického účelu designace
- **Neotypy** = náhradní názvový typ stanovovaný v případě,
 - že žádný předchozí názvový typ (holotyp, lektotyp, syntyp, dřívější neotyp) neexistuje a že
 - názvový typ je nezbytný k objektivnímu definování tohoto taxonu
- Designace neotypu nemá být samoučelná, nebo záležitostí kurátorské rutiny – každá taková designace je neplatná.
- Neotyp je platně designován, jestliže je to zvláště potřebné a pouze tehdy, je-li tato potřeba výslovně konstatována, a když je designace uveřejněna s následujícími údaji:
 - vyjádřením, že neotyp je designován výslovně za účelem objasnit taxonomický status nebo typovou lokalitu nominálního taxonu;
 - výčtem znaků, odlišujícím příslušný taxon od jiných druhů (poddruhů), nebo bibliografickým odkazem na něj;
 - údaji a popisem dostatečnými pro bezpečné rozpoznání neotypu;
 - autorovými důvody, proč je přesvědčen, že ostatní názvové typy jsou ztraceny;
 - dokladem, že neotyp odpovídá tomu, co je z původního popisu známo o dřívějším názvovém typu, avšak je-li to nutné, může být neotyp založen na jiném pohlaví nebo vývojovém stadiu;
 - dokladem, že neotyp pochází z lokality co možná nejbližší původní typové lokalitě a
 - konstatováním, v které veřejné sbírce bude neotyp uložen.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 8

- **Náhrada neurčitého názvového typu neotypem.** Pokud identita nominálního taxonu nemůže být zjištěna z existujícího názvového typu, a stabilita nebo univerzalita jsou tím ohroženy, lze požádat Komisi, aby v rámci své plné moci odstranila stávající typ a nahradila jej neotypem.
- **Zachování převládajícího pojetí pomocí neotypu.** Jestliže autor zjistí, že existující názvový typ nominálního taxonu skupiny druhu není v taxonomickém souladu s převládajícím pojetím jména a stabilita nebo univerzalita jsou tím ohroženy, měl by zachovat převládající pojetí a požádat Komisi, aby stávající typ odstranila a nahradila neotypem.
- **Status znovu objevených dřívějších názvových typů.** Jestliže po designaci neotypu je zjištěno, že původní názvový typ pokládáný za ztracený, stále existuje, stává se tento typ okamžikem zveřejnění znovu názvovým typem a neotyp je odstraněn.
 - V případě potřeby je možné potlačení původního typu a ponechání platnosti neotypu rozhodnutím Komise.
- Stanovení neotypu jako nástroj odstranění pochybných jmen. U pochybného jména (nomen dubium), jehož identita je nejasná a typový materiál neexistuje, je možné stanovit neotyp (nejlépe z původní typové lokality) náležející některému známému druhu odpovídajícímu popisu, a následně s ním toto nomen dubium synonymizovat.

TYPY VE SKUPINĚ DRUHU 9

- **Typová lokalita**

- zeměpisné (případně i stratigrafické) místo odchyty nebo sběru názvového typu
- pokud jsou názvovým typem syntypy a lektotyp nebyl stanoven, jsou typovou lokalitou všechny lokality, z nichž syntypy pocházejí
- jestliže k odchyty dojde po transportu nějakým umělým dopravním prostředkem, typovou lokalitou je místo, odkud daný jedinec, nebo jeho volně žijící předek, započal svoji nepřírozenou cestu
- místo původu lektotypu se stává typovou lokalitou nominálního taxonu skupiny druhu, navzdory jakémukoli dříve uveřejněnému vyhlášení typové lokality
- místo původu neotypu se stává typovou lokalitou nominálního taxonu skupiny druhu, navzdory jakémukoli dříve uveřejněnému vyhlášení typové lokality
- jedinci pocházející z typové lokality („topotypy“) jsou vhodné pro stanovení neotypu, je-li jeho designace žádoucí a žádné syntypy, paratypy nebo paralektotypy se nezachovali

NĚKTERÉ POJMY Z TERMINOLOGICKÉHO SLOVNÍKU

- ***auctorum* (auct. nebo auctt.)** = „u autorů“, označuje takovou situaci, kdy jméno je užito ve významu, jak bylo chápáno mnoha následnými autory, nikoli ve významu, který stanovil původní autor – *Aus bus* auct., nec Linnaeus, 1758
- ***incertae sedis*** = taxon „nejistého taxonomického zařazení“
- ***nomen dubium* (pl. *nomina dubia*)** = „jméno s neznámým nebo pochybným významem“
- ***nomen nudum* (pl. *nomina nuda*)** = jméno nespĺňující podmínky pro jeho platné stanovení (např. jméno bez platného popisu – odtud „nahé jméno“). *Nomen nudum* není použitelným jménem z jeho původního uveřejnění.
- ***sensu*** = „ve smyslu“ něčeho nebo někoho, používá se podobně jako *auctorum*
- ***sensu lato* (s. lat., s. l.)** = „v širokém smyslu slova“
- ***sensu stricto* (s. str., s. s.)** = „v úzkém slova smyslu“
- ***species inquirenda* (pl. *species inquirendae*)** = druh, jehož totožnost není jasná a měl by být podroben dalšímu studiu

MEZINÁRODNÍ KOMISE PRO ZOOLOGICKOU NOMENKLATURU 1

Mezinárodní komise pro zoologickou nomenklaturu International Commission on Zoological Nomenclature (ICZN)

- **www.iczn.org**
(ICZN on-line; abstrakty Cases, Comments, Opinions, etc. z BZN;
Oficiální seznamy a indexy stažitelné jako pdf)
- **Plná moc.** Komise je zmocněna, aby za specifických podmínek pozastavila v určitých případech uplatnění kteréhokoli z ustanovení Pravidel (vyjma těch týkajících se Komise samotné).
- **Zřizuje Seznam použitelných jmen v zoologii** (*List of Available Names in Zoology*) a adoptuje jeho **Části** (*Parts of the List*).
- **Komise uveřejňuje:**
 - Prohlášení (Declarations)
 - Dobrozdání (Opinions)
 - Oficiální seznamy (Official lists)
 - Oficiální indexy (Official indexes)
- ***Bulletin of Zoological Nomenclature (BZN)*** – časopis uveřejňující prohlášení, dobrozdání, a další záležitosti týkající se práce Komise

MEZINÁRODNÍ KOMISE PRO ZOOLOGICKOU NOMENKLATURU 2

- **Prohlášení (*Declarations*)**
 - Prohlášení uveřejněné Komisí má účinnost jako dočasná úprava Pravidel (v případě ratifikace nadřízeným orgánem Komise je změna trvalá).
- **Dobrozdání (*Opinions*).** Rozhodnutí Komise
 - jak mají být Pravidla použita nebo vykládána, nebo
 - v zájmu stability a univerzality vyjme použitím své plné moci příslušný případ z působnosti Pravidel a uvede další postup
 - určité Dobrozdání se vztahuje pouze na ten příslušný příklad (nemá funkci precedentu)
- **Oficiální seznamy a Oficiální indexy** – obsahují díla, jména a nomenklatorické činy, kterých se týkala Dobrozdání Komise (např. chráněná a potlačená jména, potlačené díla, atd.)

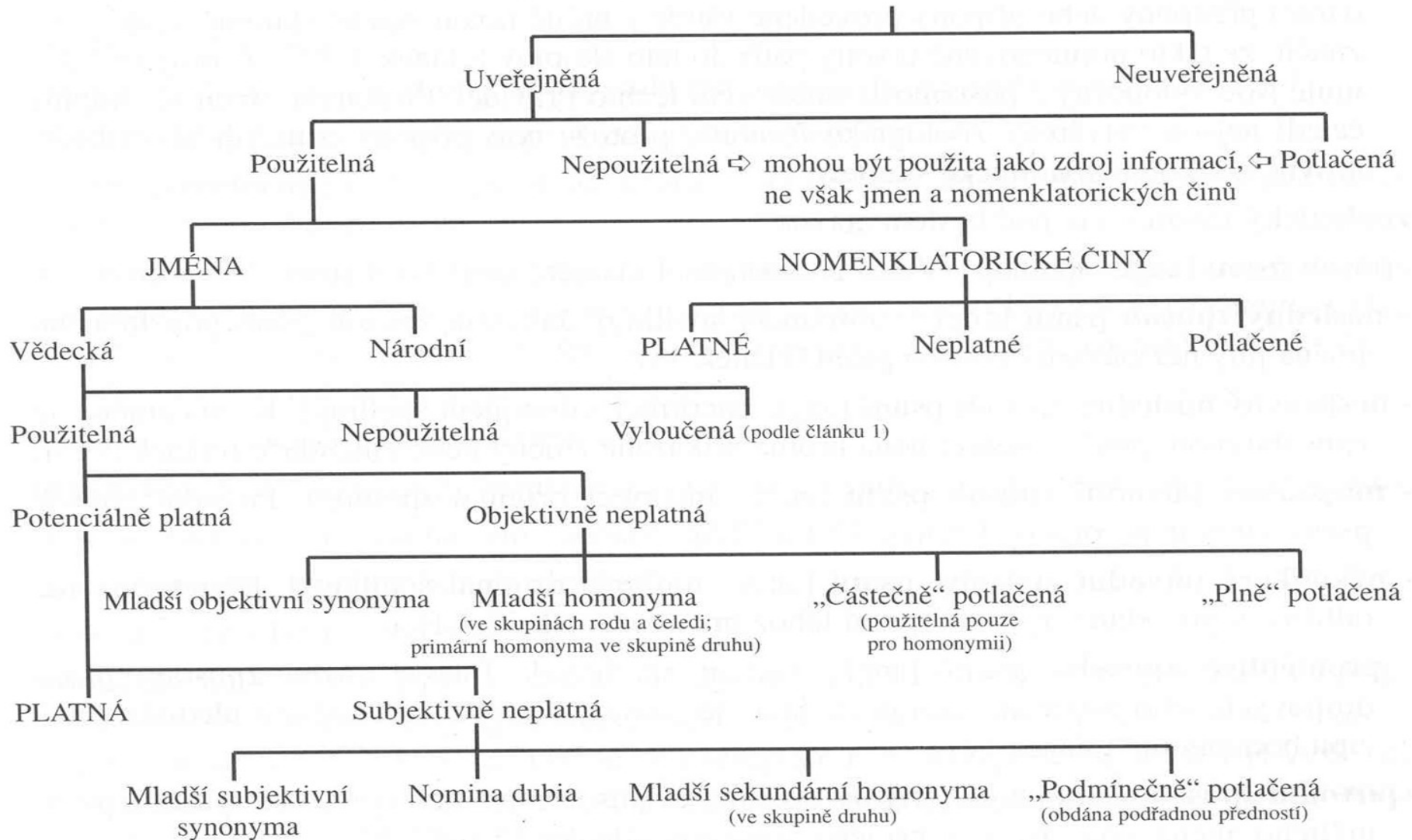
MEZINÁRODNÍ KOMISE PRO ZOOLOGICKOU NOMENKLATURU 4

- **Použití plné moci.** Cílem je zachování stability zoologické nomenklatury. Příklady:
 - starší homonymum může být „plně potlačeno“ vzhledem k principu priority i homonymie, mladší jméno zůstává platné
 - starší objektivní synonymum může být „částečně potlačeno“, tj. potlačeno pouze vzhledem k uplatnění principu synonymie, zůstává platné pro homonymii
 - starší subjektivní synonymum může být „částečně potlačeno“ vzhledem k principu priority, nebo „podmínečně potlačeno“ pro zajištění toho, že starší jméno může být užito jen když
 - a) taxony jsou považovány za rozdílné, nebo
 - b) je platným jménem taxonu, který je podřízený svou taxonomickou úrovní a je zařazen do taxonu pojmenovaného pozdějším jménem.

Příklad. *Argynnis* Fabricius, 1807 dostalo přednost před *Argyreus* Scopoli, 1777, kdy druhé jméno bylo podmínečně potlačeno Komisí. Jméno *Argyreus* však může dál být platným jménem podrodu uvnitř *Argynnis*.

 - odmítne-li Komise uplatnit v určitém případě svoji plnou moc, specifikuje, která jména se mají nadále používat, a jak se má dále postupovat
- **Zachování běžného způsobu užívání.** V období, kdy Komise případ (Case) projednává, má se zachovat běžný způsob psaní, dokud není uveřejněno rozhodnutí.

Sepsaná díla týkající se živočichů

Postavení jednotlivých děl, jmen a nomenklatorických činů - souhrn

Tento souhrn slouží pouze k orientaci a není součástí Pravidel.

Podrobnosti je nutno vyhledat v ustanoveních a terminologickém slovníku těchto Pravidel.

PŘÍKLAD 1

Acanthocnema Becker, 1894 (Diptera: Scathophagidae) – existuje homonymum?

Hledání na Nomenclator Zoologicus, nalezeno

Acanthocnema A. Costa, 1859 (Hymenoptera) – existuje starší homonymum!

Existují mladší synonyma *Acanthocnema* Becker, 1894 použitelná jako náhradní jméno?

Clinoceroides Hendel, 1917 – existuje homonymum?

Hledání na Nomenclator Zoologicus, homonymum nenalezeno –

Publikace: *Clinoceroides* Hendel, 1917 jako platné jméno

PŘÍKLAD 2

Tisia Hoberlandt, 1993 (Heteroptera: Pentatomidae)

Tisia Dlabola, 1984 (Fulgoromorpha: Flattidae)

Existují další homonyma? Hledání na Nomenclator Zoologicus – nenalezena

Existují mladší synonyma *Tisia* Hoberlandt, 1993? – neexistují

Navrženo nomen novum: *Pentatisia* nom. nov.

Existují homonyma? – Hledání na Nomenclator Zoologicus, seznamy jmen použitých v botanice a u bakterií

Nalezeno *Pentatisia* (Orchidaceae) – odporuje příslušnému doporučení –

Navrženo jiné nomen novum: *Psammotisia* nom. nov.

Existují homonyma? – Hledání na Nomenclator Zoologicus, seznamy jmen použitých v botanice a u bakterií

Homonymum nenalezeno: **Publikace *Psammotisia* nom. nov. pro *Tisia* Hoberlandt, 1993**

PŘÍKLAD 3

Chyba: Genus *Ascopocoris* Stehlík & Kerzhner, 1999

Ascopus Hsiao, 1964 (junior homonym of *Ascopus* Marshall, 1951, Coleoptera)

Ascopocoris Stehlík & Kerzhner, 1999 (nom. nov. for *Ascopus* Hsiao)

Brancucciana Ahmad & Zaidi, 1986, **syn. nov.** – ! **má prioritu před *Ascopocoris***

Ascopocoris (Ascopocoris) bhutanensis (Ahmad & Zaidi, 1986) comb. nov.

Ascopocoris (Ascopocoris) constanti Stehlík & Jindra sp. nov.

Ascopocoris (Ascopocoris) gestroi (Distant, 1903) comb. nov.

Ascopocoris (Ascopocoris) rufus (Hsiao, 1964) comb. nov.

Ascopocoris (Rubriascopus) pygmaeus (Distant, 1903) comb. nov.

Správně: Genus *Brancucciana* Ahmad & Zaidi, 1986

Ascopus Hsiao, 1964 (junior homonym of *Ascopus* Marshall, 1951, Coleoptera), **syn. nov.**

Brancucciana Ahmad & Zaidi, 1986

Ascopocoris Stehlík & Kerzhner, 1999 (nom. nov. for *Ascopus* Hsiao), **syn. nov.**

Rubriascopus Stehlík & Jindra, 2006 (as subgenus of *Ascopocoris*)

Brancucciana (Brancucciana) bhutanensis Ahmad & Zaidi, 1986

Brancucciana (Brancucciana) constanti (Stehlík & Jindra, 2006) comb. nov.

Brancucciana (Brancucciana) gestroi (Distant, 1903) comb. nov.

Brancucciana (Brancucciana) rufus (Hsiao, 1964) comb. nov.

Brancucciana (Rubriascopus) pygmaeus (Distant, 1903) comb. nov.

PŘÍKLAD 4

Heterotoma merioptera (Scopoli, 1763), locus typicus – Carniola

Heterotoma planicornis (Pallas, 1772), locus typicus – Nizozemí

Popisy obou druhů jsou nedostatečné k odlišení (chybí genitálie).

Typový materiál ztracen.

Reuter (1884) oba druhy synonymizoval.

Wagner (1950) popsal *H. dalmatina* z Chorvatska, stanovil rozdíly od *H. merioptera*.

Tamanini (1962) *H. merioptera* (= *H. dalmatina* syn. nov.) a *H. planicornis* (= *H. merioptera* sensu Wagner, nec Scopoli).

Wagner (1968, 1973) Tamaniniho závěry neuznal s odkazem na princip prvního revidujícího autora – následuje 20 let zmatečného použití jmen.

Goula (1990), Günther & Schuster (1990), 2 katalogy – Schuh (1995), Kerzhner & Josifov (1999) – akceptují Tamaniniho názor.

Stanovení neotypů *H. merioptera* a *H. planicornis* podle převládajícího užití.

PŘÍKLAD 5

Distant (1909)

Mahea sexualis sp. nov.

- druh popsán na základě obou pohlaví
- počet a uložení syntypů neuvedeno
- typová lokalita: „Locality. Mahé“, na dalším řádku píše „Dr. Schouteden has kindly sent me a male specimen of this species from Madagascar.“
- popis doprovází vyobrazení samice z Mahé a samce z Madagaskaru

Kumar (1974)

- prozkoumal syntypy v BMNH a zjistil, že patří dvěma druhům
- samce z Madagaskaru stanovil jako lektotyp *Mahea sexualis*
- druhý druh nikdy nepopsal

Kment (2006)

- samec z Madagaskaru vyloučen z typové série jelikož nepochází z výslovně stanovené typové lokality
- lektotypová designace Kumara (1974) prohlášena neplatnou
- nejzachovalejší samec *Mahea sexualis* z Mahé stanoven lektotypem
- samec z Madagascaru holotypem *Mahea distantis* sp. nov.